

středa, 11. září 2019

MusicOlomouc prozkoumá zvukové možnosti piana

Napsal(a) [Redakce](#)

Quasars Ensemblefoto: Zdenko Hanout

Ve dnech 7.–22. října se uskuteční v prostoru Univerzity Palackého v Olomouci a kapli Božího Těla již jedenáctý ročník mezinárodního festivalu soudobé hudby MusicOlomouc 2019, tentokrát s podtitulem *Colours of Piano*. Jak je zřejmé z názvu, dramaturgie se letos zaměří na klavír v tvorbě současných českých a zahraničních skladatelů. Festival nabídne sedm koncertů, jejichž cílem je představit různorodé zvukové možnosti klavíru od inside piano, přes preparovaný klavír, dva klavíry ve čtvrtónovém rozestupu, klavír s elektronikou či klavírní trio a klavír v ansámblu.

Zahajovací koncert v podání **Quasars Ensemble** s mezinárodním obsazením bude co do velikosti tělesa nejrozsáhlejší akcí festivalu. Program večera je dramaturgicky zacílen na tvorbu nejvýznamnějších světových autorů spektrálního zaměření (**Tristan Murail, Gérard Grisey**) a stejně tak i na autory spjaté s tímto směrem nebo z něj vycházející (**Daniel Oliver Moser, Ivan Buffa**). Všechny skladby zazní v Olomouci poprvé, zároveň většina z nich dosud nebyla uvedena ani v rámci České republiky. Dále vystoupí slovenský soubor **Cluster ensemble**, který představí tvorbu pro dva klavíry ve čtvrttónovém rozestupu. Světové premiéry skladatelů **Jakuba Rataje** a **Želislava Sojaka Subotiče** projdou konfrontací s tvorbou **Charlese Ivese** a **Ivana Vyšněgradského** – „otců zakladatelů“ tradice mikrointervalové hudby.

ISHA trio foto: archiv ISHA trio

Současnou tvorbu pro klavírní trio bude reprezentovat brněnské **ISHA trio** ve složení flétna, zpěv a klavír, v jejichž programu návštěvníci uslyší vedle světových premiér (**Ivo Medek, Vít Zouhar, Martijn Padding**) také třeba skladby **Torua Takemitsu, Luciana Beria** či **Helmuta Lachenmanna**. Koncert s názvem *Klavír v tvorbě Jana Vičara* se uskuteční k autorovým 70. narozeninám. Kromě dvou světových premiér v podání jazzového kvinteta, doplní skladatelův portrét kompozice v rozmanitých nástrojových kombinacích s klavírem. Na koncert naváže křest autorského jazzově-rockového alba *Píseň starého blázna*, na němž se podílelo 106 účinkujících.

Belgický klavírista **Daan Vandewalle** přednese na kompletní cyklus *Sonáty a interludia pro preparovaný klavír* **Johna Cage**. Večer věnovaný klavíru a elektronice nabídne hned tři světové premiéry – skladby **Františka Chaloupky, Gustava Díaz-Jezeze** a **Michaela Cuttinga**, jenž zároveň vystoupí jako interpret spolu s klavíristou **Ricardem Descalzem**. Festival završí rakouský soubor **Schallfeld ensemble** významnou skladbou *Zeitgeist* **George Crumba** – legendy soudobé

hudby, který letos oslaví své 90. narozeniny. Podrobný program naleznete na webových stránkách MusicOlomouc.

pátek, 1. listopad 2019

Jedenáct klavírních premiér v Olomouci

Napsal(a) [Jan Borek](#)

Michael Cutting, Ricardo Descalzofoto: *Petra Kožušníková*

Jedenáctý ročník olomouckého festivalu soudobé hudby, letos zaměřený na klavír ve všech jeho odstínech, nabídl během sedmi koncertů celkem jedenáct světových premiér. Hned čtyři z nich přinesl program v podání **Isha Trio** (**Kristina Vaculová** – flétna, **Lucie Rozsnyó** – zpěv, **Sára Medková** – klavír) v úterý 8. října.

Úvodní skladba *Touches* **Ivo Medka** fungovala jako efektní introdukce celého programu a zároveň uvedení interpretek jemnou elektronickou stopou nesoucí vzdálená echa hlasů. Trojice umělkyň se ke stopě s postupným příchodem na scénu přidávaly, a tvořily tak bezeslovnou vokální plochu s uměřeným doprovodem flétny. Až éterický úvod večera v potměnělém prostoru barokní Kaple Božího Těla tak zanechal působivý dojem. **Albert Breier** pak ve své skladbě *Sonnet of Evening* zhudebnil sonet *Spelt from Sibyl's Leaves* básníka Gerarda Manleyho Hopkinse (1844–1889). Vokální přednes typický pro současnou tvorbu se spíše sekanou deklamací byl důkladně protkán party flétny a klavíru – každá z tří složek však zněla spíše jako samostatný proud než jako integrální součást celku.

Isha Triofoto: Petra Kožušníková

Jedinou skladbou celého festivalu využívající elektronické klávesy byl *Mijn uitzicht (Můj pohled)* nizozemského skladatele **Martijna Paddinga**. V této relativně minimalistické sazbě pracuje především s nápodobou ozvěny mezi klavírem, klávesami a flétnou, která též tvoří rámec základní pulzace. Text zde s hudbou spolupracuje velmi přirozeně, a to i díky návratům melodického motivu ve zpěvu i klávesách. Poslední premiérou a zároveň nejdelší skladbou večera byla subtilní, avšak relativně rozlehklá skladba *Prosvítání* „domáciho“ skladatele **Víta Zouhara**. Během přibližně patnácti minut je postupně stavěna z dvoutónového motivu vždy zas a znova v rámci série dlouhých nádechů a výdechů. Minimalistická souhra drobných melodií v klavíru, flétně a hlasu po vzoru Glasse či Reicha nakonec vrcholí v rytmickém proudu hnaném především nosným klavírním základem. Na této nanejvýš příjemné, křehké skladbě oceňuji především jemnost vokálního partu, která je udržena po celou dobu.

Neobvyklý večer 9. října prezentující skladby napsané pro dvojici klavírů navzájem naladěných o čtvrttón přivítal v Olomouci klavírní duo **Cluster Ensemble (Ivan Šiller a Fero Király)**. Vedle mimořádným způsobem provedených *Preludií* Ivana Vyšněgradského a *Tří kusů* Charlese Ivese provedli i dvě premiéry současných tvůrců. Lomené rytmy prosvítající místy dosti zahuštěnou sazbou dominovaly kompozici *Speechless Stones*. **Želislava Sojak Subotić** v této stručné a propracované skladbě předepsala i zajímavé možnosti předávání hudebního materiálu mezi oběma interprety. **Jakub Rataj** se pak ve své novince Θ zaměřuje na parametry pulzace a rezonance. Pečlivým zatlumováním strun a zadržováním tónů tak bere v potaz nejen to, co právě zní, ale i to, co prakticky již doznělo – byť stále rezonuje ve formě prchavých vyšších harmonických tónů. Pulzací je pak míněna především určitá volná hra rytmických schopností, vrcholící v mimořádně náročné

přehliďce souhry komplikovaných rytmů mezi oběma hráči. Možnosti postupně se zahušťující pulzace zde byly skutečně využity na maximum.

Cluster Ensemblefoto: Petra Kožušnicková

Kompoziční portrét k 70. narozeninám **Jana Vičara** 14. října představil různé způsoby, jakými ve své tvorbě využil klavír a cembalo. Novinkami toho večera byla dvojice jazzových skladeb, které autor označil za „své hudební úlety.“ Obě jsou obsaženy na jeho novém albu *Píseň starého blázna*, na němž ve svých písních s širokou řadou hostujících hudebníků mísí jazz, rock a pop. V Olomouci je předneslo jazzové kvinteto složené právě pro tento účel. Jazzová balada *Rozpomínka Ž*, v zásadě píseň beze slov, odkazovala svými melodickými a harmonickými postupy k domácí populární hudbě 70. a 80. let. *Rozpomínka M*, označená skladatelem za „dodekafonickou dvanáctku“, vykazovala spíše znaky tradičtějšího hard bopu včetně synkopovaných rytmů, skutečné walking bass, kontrastního motivu klavíru a především série sól jednotlivých hráčů, v nichž se ukázala souhra a interpretační úroveň skutečných jazzmanů. Mezi nimi zářil především klavírní vstup **Ludovíta Kotlára**, sólo na kontrabas (**Peter Korman**) i na bicí (**Kristian Kuruc**). Dále též party saxofonu (**Petr Chadim**) a trubky (**Jan Přibíl**).

Večer ve znamení propojení klavíru (**Ricardo Descalzo**) a elektroniky (**Michael Cutting**) 21. října přinesl poslední tři premiéry letošního festivalu. Nejnovější verze skladby *Book of Sand* **Františka Chaloupky** obohacuje klavírní part elektronickou stopou s bohatou paletou pečlivě zpracovaných efektů včetně deformovaných zvuků klavíru a dalších nástrojů, brnění strun a dlouhých dozvuků. Dramatická adaptace Chaloupkovy starší skladby využívá mimo jiné i přímé rozeznívání strun klavíru různými druhy paliček. Stopa zde navíc není jen obligátní ozvěnou – sólista reaguje na ni spíše než naopak. Prim pak stopa hrála v následující skladbě *inner* pro klavír, loop pedál a páskový magnetofon. Michael Cutting zde v reálném čase, na způsob zvukové laboratoře, vytváří určitý typ „lo-fi“ ambientu s klavírem a ruchy postupně se

rozpadajícího pásku nataženého na magnetofonu. Rozeznívání strun klavíru tvoří základ elektronické stopy, zatímco ojedinělé úderky do piana jej naopak rozrušují. Navzdory relativně velkolepým slibům v programu – „*Samotný klavír, živě nahrávaný současně na smyčkovací zařízení a na rozpadající se pásek, zde bloudí jakýmsi zrcadlovým labyrintem, stíhán vlastními stíny v různém stádiu rozkladu.*“ – jde nakonec o vcelku poklidnou hudbu.

Jazzové kvintetofoto: Petra Kožušníková

Závěrečnou premiérou MusicOlomouc 2019 byla nová část cyklu *Metaludios* **Gustava Díaze-Jeze** s názvem *Stribog*. Tento zátěžový test nástroje, nazvaný dle slovanského boha větru a bouře, stál především na objemných, bouřlivých glissandech přes celou klaviaturu. K dosažení tohoto skutečně hromového efektu je nutné, aby si interpret nasadil rukavice. *Stribog* byl navíc efektně uveden starší částí *Prélude non mesuré* s doprovodnou stopou zrcadlící nástroj v jedinečném Bohlen-Pierce ladění.

Letošní kolekce premiér nabídla – společně s ostatními skladbami programu – skutečně širokou přehlídku pohledů na klavír jako sólový nástroj i součást různých řešení komorního ansámblu ve skutečně kvalitním podání předních interpretů současné hudby. Nyní nezbývá než se těšit na další ročník olomouckého festivalu, který bude zaměřen na severské autory.